

Ziņojums kultūras ministrei Agnesei Loginai

Par Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja institucionālo vienību

***Darba grupa:** kultūras ministres biroja vadītāja **Līnai Birzaka** – Priekule, KM Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vadītāja **Līga Dimante**, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja direktore **Māra Lāce**, Latvijas Laikmetīgās mākslas centra direktore, Latvijas Vizuālās mākslas padomes priekšsēdētāja **Solvita Krese**, KIM? Laikmetīgā mākslas centra dibinātāja **Zane Čulkstēna**, Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fonda valdes locekle **Elīna Vikmane**, Latvijas Muzeju padomes priekšsēdētāja, Latvijas Nacionālā mākslas muzeja direktora vietniece krājuma darbā **Iveta Derkusova**, KM Juridiskās nodaļas juriskonsulte **Lelde Puisāne** un KM Kultūrpolitikas departamenta Nozaru politikas nodaļas referente **Ieva Krūmiņa**.*

Latvijā ir bagātas vizuālās kultūras tradīcijas un apjomīgs garīgās un materiālās kultūras uzkrājums. Muzeju un NVO krājumos atrodas ievērojams laikmetīgās mākslas darbu skaits. Tomēr sabiedrības apskatei ir liegta lielākā daļa no valsts finansētā laikmetīgās vizuālās mākslas krājuma, jo esam viena no retajām valstīm Eiropā, kurai nav savs laikmetīgās mākslas muzejs.

Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja vīzija ir kļūt par apmeklētāko laikmetīgās mākslas muzeju Baltijas valstīs un starpreģionālas nozīmes domapmaiņas smagsvaru. Laikmetīgās mākslas muzeja misija ir aktualizēt kultūras mantojuma – laikmetīgās mākslas un vizuālās kultūras – klātbūtni mūsdienu cilvēka ikdienā, būt par iemīļotu tikšanās vietu iedvesmai un jaunām zināšanām, refleksijai un pieredzes apmaiņai.

Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja projekta būvniecība ir iekļauta Latvijas Nacionālajā attīstības plāna 2021.–2027.gadam prioritāro investīciju projektu kopumā, ka arī Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam. Latvijas Laikmetīgās mākslas muzejs ir viena no KM iezīmētām prioritātēm Valdības rīcības plānā Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanu, kura 9.2.pasākums paredz izveidot Laikmetīgās Mākslas muzeja darbības institucionālo vienību un mērķtiecīgi paplašināt Laikmetīgās Mākslas muzeja krājumu.

Virzot jautājumu par Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fiziskās ēkas tapšanu, nepieciešams nekavējoties uzsākt darbu pie topošā muzeja pamatfunkciju nodrošināšanas. Tās ir:

1. Latvijas laikmetīgās mākslas iepirkums;

2. Laikmetīgās mākslas krājumu kopainas apzināšana un pētniecība publiskās, privātās un NVO kolekcijās;
3. Laikmetīgās mākslas krājumu saglabāšanas jautājumi (krātuves, restaurācija u.c.);
4. Latvijas laikmetīgās mākslas krājumu popularizēšana, pieejamība un komunikācija ar sabiedrību.

Latvijas Laikmetīgā mākslas muzeja idejas vēsturiskā attīstība:

Lai nonāktu pie nacionālas nozīmes laikmetīgās mākslas muzeja institucionālās vienības pamatojuma, nepieciešams aprakstīt projekta vēsturisko virzību.

1. Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja virzītājorganizāciju dibināšana

Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs, kas ir dibināts uz Sorosa mūsdienu mākslas centra bāzes 2000.gadā. Sākotnēji LLMC tika izveidots kā publiskās-privātās partnerības organizācija, kuras vadībā ietilpa KM, Sorosa fonds un Rīgas dome, taču 2001.gadā KM un vēlāk arī Rīgas dome no partnerības attiecās un Laikmetīgās mākslas centrs tika reģistrēta kā NVO. LLMC mērķi paredzēja Latvijas laikmetīgās mākslas attīstības veicināšanu, tās iekļaušanos starptautiskā aprītē; Latvijas sabiedrības iepazīstināšanu ar starptautiskajām mākslas aktivitātēm, mākslas procesu pētīšanu; integrācijas veicināšanu un kultūras kā instrumenta pielietošanu sociālo jautājumu risināšanā.

Lai atbalstītu Laikmetīgās mākslas muzeja ideju un veicinātu mākslas procesus un to pieejamību Latvijā, 2009.gadā tika dibināta **biedrība „Latvijas Laikmetīgās mākslas muzejs”** (*valdes priekšsēdētāja – Zane Čulkstēna*). Biedrības tiešajos pienākumos ietilpa Latvijas un Baltijas jūras reģiona laikmetīgās mākslas uzkrāšana un popularizēšana, proaktīva dalība laikmetīgās mākslas procesos, izglītojošu programmu nodrošināšana, līdzdarbība atbilstošās profesionālās vides norisēs vietējā un starptautiskā mērogā.

2009.gada maijā biedrība uzsāka muzeja pilotprojektu **“Kim?”**, kas darbību īstenoja Spīķeru kvartālā, piedāvājot laikmetīgās kultūras programmu sadarbībā ar dažādām laikmetīgās kultūras organizācijām – izstādes, lekcijas, kino seansus, performances, mūzikas pasākumus u.c.

Tomēr NVO ierobežotā kapacitāte, sadrumstalota un nepastāvīga finansējuma piesaistes modelis vērā ņemami ierobežoja to spēju ilgtermiņā virzīt muzeja idejas attīstību.

2. Jaunie 3 brāļi

Aģentūra “Jaunie “Trīs Brāļi”” izveidota 2005.gada aprīlī (MK 12.05.2005. noteikumi Nr.249 “Valsts aģentūras “Jaunie “Trīs brāļi”” nolikums”), reorganizēta 2009.gadā. Saskaņā ar aģentūras “Jaunie “Trīs Brāļi”” darbības uzdevumu visnozīmīgākie valsts kultūras centri, kas jāuzbūvē, ir Nacionālā bibliotēka, Akustiskā koncertzāle un Laikmetīgās mākslas muzejs. Tika uzsvērts, ka Latvija ir viena no retajām Eiropas valstīm, kurai nav sava Laikmetīgās mākslas muzeja.

Balstoties uz starptautiski organizēta arhitektu semināra plenāra rezultātiem, 2004.gada 1.decembrī Rīgas domes un KM Konsultatīvā padome kultūras ministres Helēnas Demakovas vadībā par topošā laikmetīgās mākslas muzeja celtniecības vietu noteica spēkstacijas ēku un teritoriju Rīgā, Andrejsalā.

15.06.2004. KM un Rīgas dome noslēdza nodomu protokolu “Par Laikmetīgā mākslas muzeja ēkas un jaunas koncertzāles projekta īstenošanu Rīgas pilsētā”.

01.12.2004. tika izveidota Laikmetīgās mākslas muzeja un akustiskās koncertzāles projektu koordinācijas komisija (sastāvā – Rīgas domes un KM amatpersonas), kas pieņēma lēmumu par koncertzāles būvniecības vietu Rīgā uz AB dambja, veidojot kultūras objektu grupu Daugavas kreisajā krastā jaunās Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēkas tuvumā.

MK 25.04.2006. sēdes protokollēmums (prot. Nr.24, 55.§) “Informatīvais ziņojums par Laikmetīgās mākslas muzeja projekta īstenošanas gaitu” paredzēja – KM sagatavot Laikmetīgās mākslas muzeja būvniecības projekta īstenošanas koncepciju ar projekta aptuveno izmaksu tāmi un līdz 2006.gada 15.maijam noteiktā kārtībā iesniegt izskatīšanai MK.

Paveiktais

- 2005.gada 23.septembrī tika parakstīts sadarbības līgums ar ABLV banku par Laikmetīgās mākslas muzeja izveidi, kurā KM apņēmas uzbūvēt muzeja ēku, savukārt banka apņēmas ziedot 1 milj. latu mākslas kolekcijas izveidei;
- tika sagatavota Laikmetīgās mākslas muzeja koncepcija un arhitektūras projekts;
- ar KM rīkojumu nodibināta starptautiska ekspertu grupa, kas izskata un pieņem lēmumus par laikmetīgās mākslas darbu iepirkumiem un dāvinājumiem KM un ABLV bankas kolekcijās;
- tika popularizēta Laikmetīgās mākslas muzeja ideja.

Neizdarītais

- valsts finansējums netika piešķirts, Laikmetīgās mākslas muzeja būvniecība finanšu krīzes iespaidā netika uzsākta;

- 2007.- 2012.gadā ar MK rīkojumiem regulāri tika pagarināti Laikmetīgās mākslas muzeja projekta realizācijas termiņi;
- 2009.-2014. gadam LV laikmetīgā mākslas muzeja virzība apstājas.

3. Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fonds

Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fondu (turpmāk – Fonds) 2014.gadā dibinājuši divi labdarības fondi: “Borisa un Ināras Teterevu fonds” un “Novum Riga Charitable Foundation” ar mērķi sadarbībā ar valsti izveidot Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeju.

MK 11.08.2015. izskatīja KM informatīvo ziņojumu „Par Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja būvniecības projektu”, saņemot valdības atbalstu muzeja turpmākajai attīstībai. Latvijas Laikmetīgās mākslas muzejs kā prioritāte iekļauts līdz šim visu valdību deklarācijās. Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja projekts tika iekļauts kā Latvijas 100 gades starptautiskās komunikācijas materiālos (sk. arī Latvijas Nacionālās bibliotēkas Atbalsta biedrības izdotajā arhitekta Jāņa Dripes grāmatā *Kultūrtelpa – 21.gadsimta kultūras būves Latvijā*).

Mecenātu ieguldījums laikmetīgās mākslas satura un infrastruktūras izveidē

No 2014.gada Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja attīstībā ieguldīti jau 4,1 milj. *euro* mecenātu līdzekļu, nodrošinot projekta sagatavošanu līdz būvniecības uzsākšanas stadijai. Tā uzskatāma par lielāko filantropisko ieguldījumu Latvijas kultūras infrastruktūras attīstībā.

Abi dibinātājfondi atbalstījuši laikmetīgās mākslas izstāžu īstenošanu LNMM (piemēram, Kiasma muzeja kolekcijas izstāde Mākslas muzejā Rīgas birža), citās institūcijās (piemēram, “Sveika, galva!” Dzelzceļa muzejā), publiskajā telpā (piemēram, ap kultūrtelpu Hanzas perons) un ārvalstīs (piemēram, atbalsts Latvija dalībai Venēcijas biennālē), kā arī atbalstījuši mākslas izglītību Latvijas Mākslas akadēmijā un iniciējuši un veidojuši Baltijas jaunā mākslinieka balvu, kas tagad pāraugusi Ziemeļu un Baltijas Jauno mākslinieku apbalvojumā.

Topošā laikmetīgās mākslas muzeja kolekcija

Faktiski iestrādnes Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja tapšanai sākās jau 2005.gadā, kad KM sadarbībā ar ABLV banku uzsāka “Topošā laikmetīgās mākslas muzeja kolekcijas” veidošanu, kas, valstij uzbūvējot muzeju, nonāktu tās īpašumā. Kolekcija iegādāta gan par privātiem, gan valsts budžeta, gan Eiropas Ekonomiskās zonas un Norvēģijas Finanšu instrumenta līdzekļiem, tāpat saņemti arī dāvinājumi.

Par privātiem līdzekļiem iegādāti un īpašumā atrodas vairāk nekā 1 200 mākslas darbi, kas regulāri tiek deponēti izstādēm. Savukārt ar 2011.gada glabājuma

līgumu valsts (KM) īpašumā esošā kolekcijas daļa, kuru veido 249 pamatkrājuma vienības un 69 palīgkrājuma vienības, nodota glabāšanā LNMM.

Krājuma veidošanas principus noteikusi un atlasī veikusi profesionāla mākslas un muzeju nozari pārstāvoša starptautiska ekspertu komisija.

Muzeja koncepcijas radīšana

2014.gadā Fonds noslēdza nodomu protokolu ar KM par Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja izveidi un attīstīšanu, saskaņā ar kuru tika izveidota kopīga ekspertu komisija septiņu cilvēku sastāvā. Komisijā strādāja pa diviem pārstāvjiem no katra fonda un trīs KM virzīti eksperti. Muzeja koncepciju izstrādāja un apstiprināja Jānis Dripe (arhitekts, KM Investīciju un projektu nodaļas eksperts), Māra Lāce (LNMM muzeja direktore), Jānis Mitrēvics (mākslinieks, muzeju ekspozīciju dizaina studijas “Dd studio” dibinātājs), Helēna Demakova (mākslas zinātniece, Borisa un Ināras Teterevu fonda programmas “Māksla publiskajā telpā” kuratore), Elīna Vikmane (Borisa un Ināras Teterevu mākslas programmas direktore), Zanda Zilgalve (ABLV Charitable Foundation valdes priekšsēdētāja), Kaspars Vanags (kurators, ABLV Charitable Foundation Mākslas programmu vadītājs). Līdz 2015.gadam tika izstrādāta Latvijas Laikmetīgās mākslas koncepcija, kas ļāva tālāk izstrādāt arhitektūras programmu Adžajas projektam.

Starptautiskais arhitektūras metu konkurss

2016.gadā Fonds organizēja starptautisku arhitektūras metu konkursu, kura organizācijai piesaistīja pasaulē atzīto arhitektūras konkursu rīkotāju Malcolm Reading Consultant (Lielbritānija). Konkurssā piedalījās septiņas komandas. Katru no tām veidoja tandēms ar Latvijas arhitektu un starptautiskiem arhitektu birojumiem no Lielbritānijas, Somijas, Dānijas, Nīderlandes, Vācijas un ASV.

Konkursa rezultātu prezentācija bija atklāts un caurspīdīgs process, kas noritēja Rīgas Tehniskās universitātes Arhitektūras un pilsētplānošanas fakultātē un pulcēja arhitektūras profesionāļus un studentus, māksliniekus un mākslas mīļotājus, KM pārstāvjus, kā arī plašsaziņas līdzekļus gan klātienē, gan interneta tiešraidē.

Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja metu konkursā notika divpakāpju vērtēšana. Konkursa žūrija vērtēja piedāvāto projektu arhitektūras kvalitāti, atbilstību muzeja koncepcijai, iekļaušanos pilsētvidē, funkcionalitāti, izmaksas un ilgtspējību.

Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja novietojums tika plānots Rīgā, starp Pulkveža Brieža, Hanzas un Skanstes ielām. Norādītās teritorijas attīstībā pēdējo

gadu laikā ieguldīti aptuveni 25 milj. *euro* privātu līdzekļu augstas kvalitātes teritorijas infrastruktūrā, ielu un autostāvvietu izbūvē, kā arī kultūrvietas “Hanzas Perons” būvniecībā, kas kā augsti kvalitatīva būve novērtēta gan konkursos Latvijā, gan starptautiskajos profesionālajos medijos. New Hanza teritorija brīvi pieejama jebkuram Latvijas iedzīvotājam.

Muzeja ēkas arhitektūra un tehniskais būvprojekts

Metu konkursa starptautiskā žūrija divpakāpju vērtēšanā, iesaistot arī Rīgas pilsētplānošanas un kultūras mantojuma ekspertus, par atbilstošāko piedāvājumu topošā muzeja veidolam atzina Lielbritānijas arhitektu biroja *Adjaye Associates* un Latvijas arhitektu biroja AB3D tandēmā radīto darbu.

Muzejs tiktu izveidots kā samērīga apjoma ēka (ap 7600 m²), maksimāli racionāli izmantojot ikvienu telpas kvadrātmetru, lai nodrošinātu ne tikai izstāžu darbību, bet arī koncertu un performanču izpausmes un 21.gs. atbilstošas formas izglītojošā darba veikšanu. Muzeja projektā tiktu nodrošinātas visaugstākās klimata un drošības prasības starptautisko deponējumu saņemšanai. Ēkas teritorijā iekļauta ap 2000 m² liela ārtelpa ar amfiteātri.

Ēkas apjoms rezonē ar tradicionālo vietējo arhitektūru un līdzinās vienkāršai koka mājai, kas paaugstināta sabiedriskas būves statusā. Jumta struktūra sasaucas ar raksturīgu reģionālo jumta ainavu tēlu. Katra atsevišķā slīpuma ģeometrija individuāli pielāgota, virzot dzidro ziemeļu gaismu iekštelpā, tā akcentējot telpas apjomu un pielietojuma daudzveidību.

Paredzot izstādīt plašu mākslas darbu spektru, ēka iecerētā kā elastīga plānojuma telpu kopa, nodrošinot multicentrisku mākslas uztveres secību – no nelielām, klusinātas atmosfēras zālēm līdz plašas vides telpām liela mēroga instalācijām.

Kopējā platība 7600 m²
Izstāžu telpu platība 2900 m²
Izstāžu griestu augstums 4 – 10 m
200 vietu koncertzāle
18 – 45 vietu lasītava
30 vietu mākslas studija
60 vietu kafejnīca

Muzeja ēkas ērta un iekļaujoša lietošana ikvienam cilvēkam ir pamata uzstādījums, kas projektā niansēti īstenots, padarot šo ēku, iespējams, par vispieejamāko infrastruktūru jebkuram cilvēkam. Tās plānojumā rūpīgi apsvērti pieejamības risinājumi cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem kā publiskajās zonās, tā darbinieku telpās, kas citviet reti novērots.

Muzeja ēkā ir īpaši domāts arī par bērnu ērtībām – mācību telpas, atbilstošas labierīcības, istaba zīdaiņu aprūpei, bērnu ratiņu novietne, bezmaksas dzeramais ūdens utt.

Muzejā plānota plaša ārtelpa, kā arī vismaz 80 velosipēdu novietnes.

Izstāžu telpās īstenots princips nodrošināt maksimālu elastību māksliniekiem un maksimālu drošību to darbu saglabātībai.

Izstāžu telpās nodrošinātas visaugstākās klimata uzturēšanas prasības starptautiski nozīmīgu deponējumu saņemšanai.

2019.gada jūnijā Rīgas pilsētas būvvalde ir saskaņojusi projektu, izdarot atzīmi par projektēšanas nosacījumu izpildi. Tas nozīmē, ka tehniskais projekts ir pabeigts un saskaņots visās valsts un pašvaldības institūcijās. Muzejs ir gatavs būvniecības uzsākšanai.

Nepaspētais un turpmākie soļi:

Pēdējos gados Fonds saskāries ar ļoti smagu emocionālu zaudējumu, atvadoties no Latvijas spožākā mecenāta un vizionāra Borisa Tetereva, un ārkārtīgi sarežģītiem finansiāliem apstākļiem, kurus izraisījusi ABLV Bank likvidācija. Ņemot vērā abus minētos apstākļus, Fonds pieņēmis konceptuālu lēmumu dāvināt muzeja projektu Latvijai – valstij vai galvaspilsētai apņemoties nodrošināt tā būvniecības realizāciju. Šāds lēmums nodrošinātu ne tikai pēctecību, pasaules mēroga kultūras infrastruktūras veidošanu Latvijā un pienācīgu mājvietu vienotai mākslas kolekcijai, bet vienlaikus kalpotu Latvijas ekonomikas sildīšanai, kļūtu par atbalstu visvairāk cietušo nozaru – kultūras un tūrisma, – atlabšanai, kā arī realizētu Latvijas Nacionālajā attīstības plānā un Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā apstiprinātos uzdevumus.

Muzeja plānotais atklāšanas termiņš – 26 mēneši pēc būvnieka izvēles etapa noslēgšanās.

Līdz šim muzeja ēkas attīstībā savu profesionālo ieguldījumu snieguši vairāk par 100 Latvijas un ārvalstu uzņēmumiem un ekspertiem.

Muzeja būvniecības papildu ģenerētā ekonomiskā aktivitāte vērtējama ap 107 milj. *euro*, sildot aptuveni 30 nozares būvniecības laikā un 15 nozares pēc tā pabeigšanas, nodrošinot ievērojamu darba vietu skaitu un nodokļu ieņēmumus valsts budžetā. KM pasūtītajā sociāli ekonomiskajā novērtējumā AG Capital CFO Services, kas iesniegts 2022.gada 15.februārī secināts, ka projekta ekonomiskā atdeve ir pozitīva.

2021.gadā KM izveidoja darba grupu, lai izstrādātu priekšlikumus par Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja būvniecības ieceres realizācijas iespējām un apstiprina darba grupu šādā sastāvā:

darba grupas vadītāja: Dace Vilsone KM valsts sekretāre; darba grupas vadītāja vietnieks: Uldis Zariņš KM valsts sekretāra vietnieks kultūrpolitikas jautājumos. Darba grupas locekļi: Aigars Bikše Latvijas Mākslas akadēmijas profesors, mākslinieks; Līna Birzaka-Priekule LNMM izstāžu kuratore, Purviša balvas ekspertu komisijas priekšsēdētāja; Evija Celma Rīgas domes priekšsēdētāja biroja vadītāja; Ivars Drulle mākslinieks; Jānis Ivanovskis – Pigits valsts akciju sabiedrības “Valsts nekustamie īpašumi” Nekustamo īpašumu attīstības pārvaldes direktors; Solvita Krese Latvijas Laikmetīgās mākslas centra direktore, Latvijas Vizuālās mākslas padomes priekšsēdētāja; Māra Lāce LNMM direktore; Dainis Locis Rīgas domes Pilsētas īpašuma komitejas vadītājs; Inga Oga KM Investīciju un projektu nodaļas projektu vadītāja; Juris Šumeiko KM Investīciju un projektu nodaļas vadītājs; Elīna Vikmane Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja fonda valdes locekle.

2024.gadā KM izveidoja vēl vienu darba grupu muzeja saturiskās vienības – institucionālā darbības modeļa izstrādei darba uzsākšanai no 2025.gada (ziņojums attiecināms uz šīs darba grupas darbību).

4. Vizuālās mākslas NVO iesaiste laikmetīgās mākslas muzeja funkciju nodrošināšanā (deleģējuma līgumi):

Kā viens no instrumentiem, ar kura palīdzību daļēji tikušas nodrošinātas atsevišķas laikmetīgās mākslas muzeja funkcijas, kā arī citu laikmetīgās mākslas attīstībai nepieciešamu norišu nepārtrauktība un regularitāte, ir **valsts pārvaldes uzdevumu deleģējumi** laikmetīgās mākslas NVO. Kopš 2011.gada KM organizē konkursus par valsts pārvaldes uzdevumu laikmetīgās mākslas jomā veikšanu.

Konkursu kārtībā tiek noteiktas organizācijas, kam uz trīs gadu periodiem deleģēti valsts pārvaldes uzdevumi četros ar laikmetīgās mākslas procesu atbalstīšanu saistītos virzienos – laikmetīgās mākslas pieejamības un eksporta nodrošināšanā, vizuālās mākslas pētniecības jomā, elektroniskās, jeb jauno mediju mākslas jomā un video mākslas jomā. Katra no jomām ietver vairākus uzdevumus:

Vizuālās mākslas pētniecības un pieejamības nodrošināšana, ko veic **Latvijas Laikmetīgās mākslas centrs**, ietver pētniecībā balstītas Latvijas vizuālās mākslas aktivitāšu īstenošanu, tostarp izstāžu organizēšanu Latvijā un ārvalstīs (trīs līdz četras izstādes gadā), sadarbība ar vizuālās mākslas organizācijām ārvalstīs, ārvalstu vizuālās mākslas speciālistu vizīšu Latvijā, lai iepazīstinātu ar Latvijas laikmetīgo mākslu, organizēšana, Latvijas mākslinieku līdzdalības starptautiskos projektos ārvalstīs koordinēšana (divi projekti gadā), vizuālās

mākslas pētniecība, informācijas par Latvijas laikmetīgās mākslas aktualitātēm, personālijām, mākslas darbiem u.c., atlasīšana, uzkrāšana, digitalizēšana, kā arī šīs informācijas publiskas pieejamības nodrošināšana, lekciju un semināru ciklu laikmetīgās mākslas jomā dažādām sabiedrības grupām veidošana, laikmetīgās mākslas mediatoru programmas veidošana.

Laikmetīgās mākslas pieejamības un eksporta nodrošināšana, ko veic biedrība “**Kim?**” ietver laikmetīgās mākslas izstāžu (četras izstādes gadā), ekskursiju, lekciju, filmu seansu, meistarklašu un citu pasākumu par laikmetīgās mākslas procesiem organizēšanu, Latvijas mākslinieku dalības starptautiskās mākslas mesēs, tirgos, festivālos, rezidencēs (vienā festivālā un vienā rezidencē gadā) organizēšanu un to darbības un izstāžu atspoguļošana vietējos un starptautiskajos medijos.

Elektroniskās un video mākslas darbu pieejamības nodrošināšana - veic **Jauno mediju kultūras centrs RIXC** un **Mākslas centrs “NOASS”** – abu **biedrību uzkrātā** elektroniskās (video-audio un tīkla) un video mākslas darbu arhīvos iekļauto darbu digitālo kopiju izveidošana.

Tomēr funkciju deleģējums NVO nenodrošina pietiekamu laikmetīgās mākslas procesu norises atbalstu, iezīmējot vairākas **uzdevumu deleģēšanas modeļa nepilnības**:

- Ņemot vērā, ka valsts pārvaldes uzdevumi tiek deleģēti uz noteiktu laika periodu, saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu un MK 17.06.2014. noteikumiem “Kārtība, kādā tiešās pārvaldes iestādes slēdz un publisko līdzdarbības līgumus”, kā arī piešķir valsts budžeta finansējumu privātpersonām valsts pārvaldes uzdevumu veikšanai un uzrauga piešķirtā finansējuma izlietojumu”, kas nosaka, ka maksimālais deleģējumu laiks viena konkursa ietvaros ir trīs gadi, ir sarežģīti efektīvi plānot pastāvīgu un ilgtspējīgu funkciju nodrošināšanu. Līdz ar deleģējumu posmu pārtraukumiem zūd norišu nepārtrauktība. Pārsvārā NVO valsts pārvaldes uzdevumu veikšanas ietvaros veido ilgtermiņa projektus, kuri nereti pārsniedz deleģējumā noteikto periodu, tādējādi, neziņa, vai un kāda apjoma finansējums šo aktivitāšu veikšanai būs pieejams, uzdevumus īstenojošajām NVO apgrūtina to plānošanu un īstenošanu.
- NVO, kam valsts budžeta finansējums tiek piešķirts konkursu ietvaros, nav stabila bāzes finansējuma, finansējuma piesaistes modelis ir sadrumstalots, kā arī valsts pārvaldes uzdevumu īstenošanai pieejamais iepriekš uz vairāku gadu periodu fiksētais finansējums turpmākajos deleģējuma gados bieži nenosedz apjomu, kas nepieciešams, lai uzdevumus veiktu pilnā apmērā.

- NVO nav kapacitātes un resursi veidot laikmetīgās mākslas kolekcijas. Ierobežotā deleģējumu termiņa dēļ NVO deleģējumos nav iespējams iekļaut tādus uzdevumus kā sistemātisku laikmetīgās mākslas kolekcijas un krājuma veidošanu, iepirkšanu, pētniecību.
- NVO deleģējumu ietvaros nav pilnvaras un atbildības darboties kā valstiskas nozīmes struktūrai.

5. LNMM aktivitātes attiecībā uz laikmetīgo mākslu:

Apzinoties, ka Latvijas Laikmetīgās mākslas muzejs vēl joprojām nav uzbūvēts, daļu funkciju pilda arī LNMM muzejs:

Krājuma papildināšana

LNMM darbības stratēģijā 2016–2025.gadam kā viens no sešiem krājuma papildināšanas pamatvirzieniem (tēmām) definēts “Aktuālais Latvijas mākslas process”, un viena no trim komplektēšanas prioritātēm ir “Latvijas mākslas attīstības gaita 20.gadsimta otrajā pusē un 21.gadsimta sākumā, tās atspoguļojums un realizācija atsevišķu mākslinieku daiļradē”.

Laika periodā no 2019–2023.gadam LNMM sava budžeta ietvaros regulāri papildina kolekciju ar minētajām prioritātēm atbilstošiem mākslas darbiem, vidēji gadā iegādājoties ap 50 mākslas priekšmetiem un novirzot šim mērķim no muzeja paša ieņēmumiem ap 100 000 *euro*, kas nav pietiekami.

2020.gadā LNMM saņēma mērķa finansējumu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” ar mērķi “mazināt Covid-19 pandēmijas izraisīto seku ietekmi uz kultūras nozari, atbalstīt krīzes skartos šobrīd aktīvi strādājošos māksliniekus un vienlaikus kvalitatīvi papildināt muzeja krājumu” (MK 18.06.2020. rīkojums Nr.339). LNMM krājums tika papildināts ar 107 autoru pēdējos 30 gados radītiem 305 mūsdienu mākslas darbiem par kopējo summu 530000 *euro*.

2020.gada LNMM mākslas kolekcija publicēta īpaši šim projektam par LNMM līdzekļiem un sponsoru finansējumu izveidotā tīmekļvietnē: <https://www.makslaskolekcija.lv>.

Topošā Laikmetīgās mākslas muzeja kolekcijas glabāšana

Kopš 2011.gada LNMM realizē valstij piederošās topošā Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja kolekcijas glabāšanu, krājuma pārvaldību, izpēti un nodrošina komunikācijas funkciju. Kolekcijas mākslas darbi regulāri tiek eksponēti LNMM un citu institūciju veidotās izstādēs Latvijā, kā arī notikušas divas izstādes ārzemēs: – 2014.-2015.gadu mijā, ievadot Latvijas prezidentūru Eiropas Savienības Padomē, Jankeleviči muzejā Laluvjērā (*Musée Janchelevici, La*

Louvière) darbi no LMM kolekcijas tika rādīti dialogā ar valoņu mākslinieku grupas „Nervia” gleznotāju darbiem izstādē “Iespaidi un paralēles. Laluvjēra – Rīga”, savukārt 2019.gadā Akureiri Mākslas muzejā (*Akureyri Art Museum*) Akureiri, Islandē realizēta izstāde “Runā ar mani (Talk To Me)”, izdots katalogs.

Kopš 2020.gada kolekcija no nomātām telpām Mūkusalas ielā pārvesta uz “Muzeju krātuvi” Pulka ielā 8, kur izvietota divās telpās ar kopējo platību 546 m².

LNMM realizētās laikmetīgās mākslas izstādes

LNMM savā galvenajā ēkā Jaņa Rozentāla laukumā 1, Rīgā un Izstāžu zālē “Arsenāls” (līdz ēkas slēgšanai uz rekonstrukciju 2020.gadā), kā arī struktūrvienībā “Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejs” (atbilstoši dizaina profilam) regulāri realizē laikmetīgās mākslas izstādes – gan autoru personālizstādes, gan konceptuālus projektus no LNMM kolekcijas un autordarbiem. Vidēji gadā tās ir vismaz trīs līdz četras laikmetīgās mākslas izstādes. LNMM ir regulārs Latvijas Laikmetīgās mākslas centra partneris kā tā kūrēto izstāžu norises vieta, kā arī sadarbojas ar citām laikmetīgās mākslas institūcijām.

Kopš 2008.gada LNMM sadarbībā ar SIA “Alfor” nodrošina “Purvīša balvas” procesa norisi, laikā no 2009.–2023.gadam notikušas astoņas balvas kandidātu darbu izstādes.

6. Krājums:

Laikmetīgās mākslas darbu kolekcijas ir izveidojušās vairāku publisku, privātu un NVO institūciju krājumos:

1. KM valsts laikmetīgās mākslas kolekcija – 288 mākslas darbi (dati uz 01.01.2024.) atrodas glabāšanā LNMM kopš 2011.gada;
2. laikmetīgās mākslas darbi saskaņā ar krājuma komplektēšanas politiku un esošo kolekciju struktūru ir iekļauti atbilstošajās LNMM 20.gs. 2. puses – mūsdienu mākslas kolekcijās, tajā skaitā 305 mūsdienu autoru mākslas darbi, kuri tika iegādāti 2020.gadā (tā saucamais “Covid iepirkums”). Šobrīd LNMM nav pamatojuma pārskatīt esošo krājuma komplektēšanas politiku attiecībā uz laikmetīgo mākslu, kas ir noteikta par vienu no komplektēšanas prioritātēm kopš 2005.gada (muzeja darbības stratēģijas 2005-2015, 2015-2025);
3. par ABLV Bank līdzekļiem iegādātie Topošās laikmetīgās mākslas muzeja kolekcijas vairāk nekā 1200 darbi;
4. NVO – Latvijas Laikmetīgās mākslas centra, Jauno mediju kultūras centra RIXC un Mākslas centra “Noass” arhīvi ar laikmetīgās mākslas priekšmetiem (dati vēl nākotnē jāapkopo).

Secinājumi par LV laikmetīgās institucionālās vienības nepieciešamību:

1. Latvijas laikmetīgās mākslas funkcijas ir deleģētas ļoti dažādām institūcijām un tās ir fragmentāras;
2. nav vienota apkopojuma par laikmetīgās mākslas kolekcijām un to stratēģisku apvienošanu;
3. nav valstiskas nozīmes laikmetīgās mākslas pārvaldības;
4. nav valstiski stratēģiskas pieejas un pietiekami līdzekļi Latvijas laikmetīgās mākslas iepirkumiem;
5. nav valstiski definēti sistemātiski stratēģiskie mērķi Latvijas laikmetīgās mākslas pētniecībā;
6. izstāžu zāļu trūkums. Nav telpu nepārtraukta laikmetīgās mākslas procesa uzturēšanai un popularizēšanai regulārās mainīgās izstādēs un nesenajai mākslas vēsturei veltītās pastāvīgās ekspozīcijās.

Latvijas Laikmetīgā mākslas muzeja institucionālās vienības funkcijas:

Muzeju funkcijas noteiktas Muzeju likumāⁱ un attiecināmas uz jauno institucionālās vienības modeli, lai tas darbotos kā pilnvērtīgs muzejs:

- 1) muzeja krājuma komplektēšana, dokumentēšana, saglabāšana, digitalizēšana un pieejamības nodrošināšana;
- 2) muzeja krājuma un ar to saistītās informācijas izpēte;
- 3) sabiedrības izglītošana, izmantojot ekspozīcijas, izstādes un izglītojošas programmas, kā arī citus ar muzeja darbību saistītus komunikācijas veidus.

Apzinoties, ka visas Latvijas Laikmetīgās mākslas muzeja funkcijas nevar tikt ieviestas vienlaicīgi, KM darba grupa vienojusies par to progresīvu kāpināšanu periodā no 2025. gada (institūcijas darbības uzsākšana) līdz 2032.gadam, kad tiek provizoriski uzbūvēts Latvijas Laikmetīgās mākslas muzejs, kas pārņem Latvijas Laikmetīgā mākslas muzeja institucionālās vienības funkcijas.

2025.- 2032.gads un funkciju sadalījums:

Gads	2025.-2027.	2027.-2029.	2029.-2031.	2032.
Funkcija	Krājuma funkcija: <ul style="list-style-type: none">• Krājuma kartēšana;• Krājuma papildināšana;• Krājuma pētniecība;	Krājuma funkcija+ pētniecība: <ul style="list-style-type: none">• Kuratoriālā funkcija - izstāžu veidošana;	Krājuma funkcija + pētniecība+ publiskā darbība <ul style="list-style-type: none">• Komunikācija;• Izglītība;	Darbības sākšana jaunajā muzeja ēkā!

	<ul style="list-style-type: none"> • Krājuma komunikācija; • Restaurācija 	<ul style="list-style-type: none"> • + Pētnieciskā-izdevumi; • Digitalizācija- krājuma publiskošana 		
Darbinieku amata nosaukumi	<ul style="list-style-type: none"> • Vadītājs; • Krājuma glabātājs; • Krājuma pētnieks; • Restaurators; • Komunikācijas speciālists; • Juridiskā funkcija-ārpakalpojums 	<ul style="list-style-type: none"> • Vadītājs; • Krājuma glabātājs; • Krājuma pētnieks; • Restaurators; • Komunikācijas speciālists; • Kuratori (3 gb.) • Pētnieks; • Digitālizācijas speciālists; • Juridiskā funkcija-ārpakalpojums 	<ul style="list-style-type: none"> • Vadītājs; • Krājuma glabātājs; • Krājuma pētnieks; • Restaurators; • Komunikācijas speciālists (2 gb.); • Kuratori (3 gb.) • Pētnieks; • Digitālizācijas speciālists; • Izglītības kuratori (2 gb.); • Juridiskā funkcija-ārpakalpojums 	

2032.gadā darbību uzsāk Latvijas Laikmetīgās mākslas muzejs. Atsaucoties uz pirmās LLMM darba grupas ziņojuma daļu par topošā muzeja potenciālo finanšu struktūru, muzejam jāsāk darboties 20 darbinieku kapacitātē.

Izvērtējums:

Latvijas Laikmetīgā mākslas muzeja institucionālo vienību juridiski iespējams veidot kā LNMM sastāvdaļu vai arī kā atsevišķu valsts nozīmes iestādi, tādēļ analīzes daļā no visiem muzeja darbības aspektiem vērtēti abi šie modeļi.

1. Krājums:

LNMM struktūrvienība	Atsevišķa valsts dibināta institūcija
Krājuma sastāvs:	Krājuma sastāvs:
Laikmetīgās mākslas darbi LNMM kolekcijā, tajā skaitā Covid iepirkums,	Pārņemta KM laikmetīgās mākslas kolekcijas daļa, pētniecībai un izstāžu darbībai pieejami/

kā arī potenciāli pārņemta laikmetīgās mākslas kolekcija no KM. Nākotnē: uzsākot darbību potenciāla priekšmetu pārņemšana/ pirkšana no laikmetīgās mākslas NVO, sakārtojot autortiesību jautājumus. Tiek sekots līdzīgi par ABLV Bank līdzekļiem pirktās kolekcijas daļas situācijai.	deponējami mākslas darbi no LNMM kolekcijas. Nākotnē: uzsākot darbību potenciāla priekšmetu pārņemšana/ pirkšana no laikmetīgās mākslas NVO, sakārtojot autortiesību jautājumus. Tiek sekots līdzīgi par ABLV Bank līdzekļiem pirktās kolekcijas daļas situācijai..
Krājuma fiziskā atrašanās vieta: Muzeja krātuvju komplekss Pulka ielā, Rīgā, glabāšana atbilstoši LNMM kolekciju struktūrai.	Krājuma fiziskā atrašanās vieta: Nav krājuma telpu.
Restaurācija: Restaurācijas process LNMM restaurācijas darbnīcās.	Restaurācija: Nav restaurācijai paredzētu telpu.

2. Latvijas laikmetīgās mākslas darbu iepirkums:

LNMM struktūrvienība	Atsevišķa valsts dibināta institūcija
200 t. gadā mērķēti tieši laikmetīgās mākslas iepirkumam LNMM krājumā.	200 t. gadā laikmetīgās mākslas iepirkumam atsevišķi dibinātai institūcijai.
Iepirkumu novieto LNMM krājuma telpās.	Iepirkumam nav novietnes. Telpu noma.
Iepirkumu veic atsevišķi izveidota komisija, kurā strādā LNMM Krājuma komisijas locekļi un pieaicinātie (apmaksāti kā ārpalpojums) eksperti	Iepirkumu veic institūcijas darbinieki un pieaicinātie (apmaksāti kā ārpalpojums) eksperti
Administratīvais resurss iepirkuma formēšanai LNMM, papildu juridiskais resurss kā ārpalpojums	Administratīvais resurss iepirkuma formēšanai kā ārpalpojums, papildu juridiskais resurss kā ārpalpojums

3. Darbinieki - starta pozīcija institucionālās vienības darbības nodrošināšanai:

LNMM struktūrvienība	Atsevišķa valsts dibināta institūcija
Jauns resurss: <ul style="list-style-type: none"> • Vadītājs; • Krājuma glabātājs; • Krājuma pētnieks; • Restaurators; • Digitālās komunikācijas stratēģis; 	Jauns resurss: <ul style="list-style-type: none"> • Vadītājs; • Krājuma glabātājs; • Krājuma pētnieks; • Restaurators; • Digitālās komunikācijas stratēģis; • Juridiskā funkcija- ārpalpojums.

<ul style="list-style-type: none"> • Administratīvais palīgs vai grāmatvedis • Juridiskā funkcija-ārpakalpojums. <p>Esošais resurss:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Administrācija; • Krājuma komisija; • Grāmatvedība; • Lietvedība; • Apsardze; • Apkopšana; 	<ul style="list-style-type: none"> • Grāmatvedība - ārpakalpojums; • Lietvedība; • Apsardze - ārpakalpojums; • Apkopšana - ārpakalpojums.
--	---

4.Izmaksas (pielikumā izvērstas tāmes pozīcijas nr.1. un nr.2)

Kopsavilkums:

1. LNMM struktūrvienības izmaksas 2025.gadā: 413 031,60 *euro*.
2. Atsevišķas valsts dibinātas institūcijas izmaksas 2025.gadā: 520 525,85 *euro*.

Darba grupas secinājums par institucionālās vienības juridisko formu:

Darba grupas vērtējumā šobrīd racionālāk veidot laikmetīgās mākslas muzeja institucionālo vienību kā LNMM struktūrvienību. Šādam lēmumam pamatā ir tas, ka LNMM ir savas muzeju krātuvju telpas Pulka ielā, Rīgā, kurās potenciāli izvietot gan darbiniekus, gan iepirkto mākslu. LNMM arī šobrīd fiziski atrodas liela daļa Latvijas laikmetīgās mākslas krājuma (KM daļa un LNMM gadu gaitā iepirktā daļa). Ņemot vērā, ka pirmajā laikmetīgās mākslas muzeja institucionālās vienības darbības posmā 2025 – 2027. gadā tās funkcijas ir saistītas ar darbu pie krājuma – krājuma kartēšana, papildināšana, pētniecība komunikācija, restaurācija, vienībai darbojoties LNMM ietvaros, šos procesus ir iespējams veikt pēc iespējas optimālāk. Kā arī LNMM nodrošina arī jau atsevišķas darbinieku pozīcijas (piemēram, apsardze un apkopšana). Kopumā šāda izvēle ir finansiāli izdevīgāka.

Lai izveidotu laikmetīgās mākslas muzeja institucionālo vienību, nepieciešams veikt LNMM reorganizāciju, vadoties pēc laika plāna, saskaņā ar kuru jaunā vienība varētu uzsākt darbu ar 2025.gada sākumu:

1. Līdz 2024.gada 15.jūlijam KM sagatavo KM rīkojumu par LNMM iekšējo reorganizāciju un jaunas struktūrvienības Latvijas Laikmetīgās mākslas nodaļas/departamenta izveidi.
2. Līdz 2024.gada 15.augustam LNMM sagatavo LNMM jaunās struktūrvienības projektu/pārskata esošo LNMM struktūru (ja tas ir nepieciešams).
3. Līdz 2024.gada 15.septembrim LNMM sagatavo LNMM jaunās struktūrvienības amata nosaukumus un amata aprakstus, konsultējoties ar KM Personāla nodaļu.
4. Līdz 2024.gada 1.oktobrim LNMM iesniedz saskaņošanai Valsts kancelejā jaunus amatus un amata aprakstus.
5. Līdz 2024.gada 15.oktobrim LNMM sagatavo Ministru kabineta noteikumu projektu par grozījumiem LNMM nolikumā – papildina nolikuma 2.punktu par muzeja darbības mērķi, arī 3.punktu – par muzeja funkcijām – LNMM anotācijā apraksta visas izmaiņas saistībā ar jauno funkciju, tostarp par jaunas LNMM struktūrvienības izveidi – jaunajiem ar Valsts kanceleju saskaņotajiem amatiem, nepieciešamo finansējumu, u.c.
6. Līdz 2024.gada 1.novembrim KM virza Ministru kabineta noteikumu projektu par grozījumiem LNMM nolikumā TAP portālā saskaņošanai.
7. LNMM 2025.gada bāzes finansējumā – dotācijā no vispārējiem ieņēmumiem ir iestrādāts papildus nepieciešamais finansējums, lai ar 2025.gada 1.janvāri jaunā LNMM struktūrvienība var uzsākt darbību, attiecīgi paredzot nepieciešamo finansējumu atlīdzībai (atalgojumam un sociālajām garantijām), mākslas darbu iegādei (pamatlīdzekļi), darbības nodrošināšanai (piemēram, darba vietu izveide utt.).

ⁱ [Muzeju likums \(likumi.lv\)](http://likumi.lv)